

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Onderzoeksagenda gemeentefonds

15 juni 2022

De herijking invoeren: Waarom nu?

Waarom nu invoeren?

- **Actualiteit:** Huidige verdeling sluit niet goed meer aan op feitelijke kosten van gemeenten; geldt vooral voor het sociaal domein (achterhaalde aannames, sommige maatstaven worden niet meer geactualiseerd). Kortom de verkeerde gemeenten ontvangen de middelen. Hoe langer wordt gewacht, hoe schever de verdeling wordt.
- **Stabiliteit:** Het nieuwe model is stabiel voor jaar op jaar mutaties

Waar zit de pijn?

- **Herverdeeleffecten:** Herverdelen van dezelfde koek leidt er altijd toe dat de één iets meer krijgt en de ander iets minder. Dus circa helft gemeenten is voor (o.a. grote gemeenten 100.000+) en helft tegen (o.a. in kwetsbare gebieden als Groningen).

Waar zit de oplossing?

- **Grotere koek ('minder meer'):** Extra middelen in Regeerakkoord creëren nu momentum

De herijking invoeren: ROB advies

De ROB erkent dat nieuwe model een verbetering is ten opzichte van het huidige model, maar vier randvoorwaarden voor korte termijn om model in te kunnen voeren:

- 1) Uitlegbaarheid: toetsen uitkomsten nieuwe verdeling aan financiële draagkracht, regionale welvaartsindex, regionale kansenkaart, etc ('leefwereld vs systeemwereld')
- 2) Toekomstbestendigheid: controleren of nieuwe verdeling nettolasten van gemeenten volgt
- 3) Verdeling sociaal domein: heroverweging verdeelmaatstaven centrumfunctie en eenpersoonshuishoudens
- 4) Inkomstenverevening: onderzoek naar mogelijkheden om verevening 'overige eigen middelen' te baseren op (meerjarig gemiddelde) werkelijke opbrengst per gemeente in plaats van bedrag per inwoner

Verder:

- Diverse aanbevelingen voor direct na invoering nieuwe model en na 2026 ('onderhoudsagenda': o.a. monitoren kosten specifieke groepen gemeenten, kosten sociaal domein (jeugd), eigen inkomsten, verkennen verdeling obv huishoudenskenmerken)
- Advies om ingroeipad te beperken tot 3 jaar (maximaal effect € 45 per inwoner, € 15 p.i. per jaar)

De herijking invoeren: Uitkomsten ALV VNG

Uitkomsten ALV 13 januari:

- Invoeren nadat voldaan is aan randvoorwaarden ROB
- Stevige, meer prominente borging van positie van de ROB tijdens nadere analyse herijking
- Intensieve consultatie van gemeenten tijdens vervolgproces door gemeenten stevige positie te geven bij het beoordelen van tussentijdse resultaten
- Voordeelgemeenten moeten in aanloop naar invoering gecompenseerd worden

De herijking invoeren: Ontvangen brieven

- **10 brieven:** G4, Groninger en Friese gemeenten (VGG en VFG), Drentse gemeenten, Losser (Twente), Lingewaard, Westervoort, Neder-Betuwe, Dommelvallei, Gennep (Limburg), Sliedrecht (Zuid-Holland)
- **Argumenten**
  - Grotere koek en/of compensatie (G4, VGG en VFG, Losser, Neder-Betuwe, Dommelvallei)
  - Sociaal domein (G4, VGG en VFG, Westervoort, Gennep, Sliedrecht)
  - Instellingsgemeente (Gennep)
  - Centrumfunctie: (Lingewaard, Dommelvallei, Sliedrecht)
  - Uitlegbaarheid: Drentse gemeenten

De herijking invoeren: Hoe recht te doen aan ROB en VNG en gemeenten?

- Ingroeipad:
  - ROB advies: Lengte ingroeipad: 3 jaar 2023 - 2025, dan evaluatie
  - VNG resolutie: Hoogte ingroeipad: € 7,50 in 2023 en dan € 15

- ROB advies en gemeenten: Financiële draagkracht: Minder meer: Alle gemeenten gaan er in 2023-2025 op vooruit: Ingroeipad plus Regeerakkoord.

- ROB advies en gemeenten: Leefwereld – systeemwereld: Aangepast ingroeipad voor gemeenten met slechte financiële positie, lage SES en beperkt minder meer als gevolg van Regeerakkoord

- ROB advies: Toekomstbestendigheid: Volgt model de lasten: jaarlijkse check: maart/april 2022

- ROB advies: Onderzoeksagenda (VNG resolutie: ROB en VNG zijn / zullen betrokken worden)
  - Onderzoeken voor invoering: Centrumfunctie, eenpersoonshuishouden en eigen middelen
  - Omdat onderzoeken niet voor invoering gereed, ingroeipad op € 7,50 gezet
  - Eigen middelen: OZB: 70 – 80% (huidige situatie) i.p.v. 90% (voorstel verdeelmodel)
  - Onderzoekssagenda 2023-2026

De onderzoeksagenda organisatorisch

➤ Expertgroep: ROB, VNG, oud bestuurders

De samenhang van de afzonderlijke onderzoeken bewaken en met elkaar bespreken hoe de resultaten van de onderzoeken op een verantwoorde wijze te laten landen in het nieuwe verdeelmodel.

- Opstellen en bijstellen onderzoeksagenda
- Monitoren voortgang onderzoeksagenda
- Advisering aan fondsbeheerders mbt momentum verwerken resultaten onderzoeken. Afweging actualiteit versus stabiliteit
- Advisering over evaluatie gemeentefonds 2025

➤ Begeleidingscommissie per onderzoek met in ieder geval: ROB, VNG en enkele gemeenten

- Begeleiden van het onderzoek

➤ Bestuurlijke bijeenkomsten (2 à 4 per jaar)

➤ Technische bijeenkomsten (2 à 4 per jaar)

De onderzoeksagenda: De inhoud

- Uitgangspunt ROB advies dus starten centrumfunctie, eenpersoonshuishoudens en de OEM
- Per onderzoek opdrachtformulering in samenspraak met expertgroep en begeleidingscommissie
- Bespreking resultaten onderzoek in expertgroep en begeleidingscommissie

Hoe kunt u betrokken zijn/blijven?

- Bestuurlijke en ambtelijke bijeenkomsten
- Met de VNG per onderzoek besproken wie in begeleidingscommissie.
- Met vragen en opmerkingen kunt u terecht bij: onderhoudsagendagf@minbzk.nl

Onderzoeksagenda Herijking Gemeentefonds

Herijking: positie VNG

- Liever andere volgorde: eerst nader onderzoek, dan invoeren
- Maar: verdeling is bevoegdheid en verantwoordelijkheid fondsbeheerders (BZK en Financiën)
- Ingroeipad en effecten regeerakkoord dempen negatieve herverdeeleffecten
- Nu zorgen voor goede uitvoering onderzoeksagenda

De onderzoeksagenda en de VNG

- Aanvullend op betrokkenheid die BZK organiseert:
  - Eigen klankbord/bijpraat bijeenkomsten
  - Commissie Financiën en VNG-bestuur
- Zo snel mogelijk (maar wel zorgvuldig)
- Vragen of opmerkingen? verdelen@vng.nl